

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

Administratie Humanistische Luisterkring, Oudegracht 152, Utrecht. Postgiro 58.
Abonnementsprijs f 4,- per jaar. Buitenland f 5,60 per jaar, voor België f 4,60.
Voor leden van de Humanistische Luisterkring f 3,- per jaar. Losse nummers f 0,25.
Contrib. Luisterkr. f 1,-. Dit bedrag tezamen met bovengenoemde f 3,- te voldoen.

PINKSTERVUUR

Het kan gebeuren, dat wij ons van een boek, dat wij vroeger gelezen hebben, nog maar één regel herinneren, al wat er verder in stond zijn we allang vergeten, maar die éne zin is in ons geheugen blijven haken. Waarom juist die? Zeker wel, omdat we daarbij indertijd bij het lezen sterk gevoeld hebben: wat is dat waar, of omdat we die met ons eigen leven in verband gebracht hebben. Zo zijn mij uit een Duits boek, lang geleden gelezen, alleen bijgebleven de woorden: „De grootste zonde is de traagheid van het hart”.

De grootste zonde, dat is wel heel veel en heel zwaar gezegd, maar zou er niet veel van waar zijn? Ons hart is traag, zoals wij 's morgens vroeg wel eens traag kunnen wezen: we zijn al op weg naar ons werk, maar ons lichaam wil nog niet recht mee en onze gedachten werken nog langzaam, het duurt een poosje voor we op volle toeren komen, en als iemand erg traag van aard is, komt hij dat de hele dag niet, hij zet nooit meer krachten in dan strikt nodig is.

Zo is ook ons hart traag, het komt niet gemakkelijk in actie: mensen zijn niet helemaal onverschillig voor elkaar, ze hebben ook, als het nodig is, wel wat voor elkaar over, maar er moet meestal eerst wel heel wat gebeuren, een ander moet wel wezenlijk in nood zitten, voor wij het echt diep gaan meevoelen. Wat komen wij moeilijk los uit onze gewone sleur van langs elkaar heen leven en wat blijft onze belangstelling meestal maar half! Wij hebben wel ogenblikken, van idealisme, waarin we verlangen van alles in ons leven anders te doen, maar er verandert meestal niets, want we verlangen het wel eerlijk, maar lang niet diep, lang niet hartschottelijk genoeg, ons hart is veel te traag. Als we horen van onrecht in de wereld, zijn we wel verontwaardigd maar wat gemakkelijk zakt zulk een gevoel weer af, want ons hart is op z'n rust gesteld, het blijft niet graag lang in beroering en keert liefst maar gauw weer terug tot zijn gewone dagelijkse evenwicht. Wat zou de wereld er anders kunnen uitzien, als maar de harten van de mensen niet zo traag waren!

Toen we nog heel jong waren, kwam ons hart veel gemakkelijker in beweging. Wat konden we toen spontaan blij zijn en wat een verdriet konden we hebben, wat konden we teleurgesteld wezen en verontwaardigd opvlammen over onrecht.

Maar we verliezen al gauw die gemakkelijke ontroerbaarheid, we verleren zowel het uitbundig blij zijn als het schreien om verdriet en we geven ons niet zo gemakkelijk meer. We worden niet ongevoelig, maar we worden vooral voorzichtig en laten ons niet zo gemakkelijk meer gaan. We proberen ons bij voorbaat te vrijwaren voor teleurstellingen door niet al te veel te verwachten. We gaan spaarzaam om met onze sympathie en kijken eerst goed uit aan wie we die schenken. Wij willen wel eens wat ergens voor opofferen maar we hebben geleerd, dat veel dingen die opoffering niet waard zijn. We hebben nog wel eens groot verdriet, maar we weten dat we niet altijd kunnen blijven treuren. En zo worden we heel verstandige en beheerste mensen. Maar ons hart kan bij dat alles verschrikkelijk traag worden.

Dat is de grootste zonde, dat is het waardoor we het meeste tekort schieten en anderen het meeste tekort laten komen. Soms kunnen we in drift of liefdeloosheid elkaar ineens grote pijn doen, maar erger is dag aan dag die traagheid van het hart, waardoor wij wel wat met elkaar meevoelen, maar toch tegelijk eigenlijk half onverschillig blijven, wel wat voor elkaar doen willen, maar ons haast nooit helemaal geven. Dat is het waardoor wij het meeste ons eigen en elkaars leven verarmen.

Door die traagheid van het hart staan wij ook altijd zo weinig bezielde en zo nuchter tegenover het leven, we blijven met onze gedachten laag bij de grond en weten ons niet te verheffen en het leven groot te zien. Daardoor is er bij ons zo weinig van de geest van Pinksteren.

Want Pinksteren spreekt van brandend leven, het is het begin-zomerfeest, het kondigt de komende zomer aan, zoals wij ons die graag voorstellen, maar waarop wij in Holland vaak zo lang en vergeefs moeten wacht-

ten, de tijd, waarin in de natuur het leven in blad en bloesem en al de kleuren van de bloemen als in vlammen uitslaat en soms weken lang laaiend branden kan in het gele graan op de hete akkers voordat het in een laatste schoonheid uitbrandt in de rosse gloed van de herfstbomen.

In de Christelijke kerk vertelt Pinksteren ervan, dat in het begin van onze jaartelling predikers van het Christendom brandend van enthousiasme de wereld in gingen en allereerste het vuur ontstaken van een nieuwe geestesbeweging, een vuur dat sindsdien is blijven branden en dat, al schijnt zijn gloed nu soms aan het tanen te zijn, toch altijd nog talloze mensen harten bezielt en verwarmt.

Pinksteren is dus het feest van het brandende leven, het geestdriftige leven, maar bij geestdrift denken we gemakkelijk aan opgewondenheid, zich druk maken, gauw warm lopen voor een zaak met een vuur dat vaak ook als een stovuur spoedig weer uitgebrand is. Echt brandend te leven behoeft niet te zijn jubelend door het leven gaan en altijd over te stromen van activiteit, maar het is: heel het leven intens en met hart en ziel te leven, het is juist het tegenovergesteld van dat voorzichtige zichzelf sparen van dat op zijn hoede zijn om zich niet te veel te geven van het trage hart. Brandend leven is juist: in het leven opgaan, het door en door beleven, blij zijn met de vreugden die het geeft, maar ook de pijn, die het soms doet, diep te voelen, niet proberen die uit de weg te gaan of een houding te vinden, dat het verdriet ons niet veel doet, maar ook de pijn willen dragen. Het is te geloven in het leven en er veel van verwachten, en vooral niettegenstaande alles het leven te blijven liefhebben.

Zo enthousiast in het leven staan is natuurlijk een ideaal waar we in de praktijk niet zo veel van terecht brengen. We komen meestal niet verder dan: we staan nu eenmaal in het leven en moeten maar zien er het beste van te maken. Verder dan een niet al te onwillig accepteren van het leven komen de meeste mensen niet.

Ook jonge mensen, of beter misschien: speciaal jonge mensen, staan tegenwoordig nog

al eens tegenover het leven met grote laauwheid, zij verwachten er niet veel van en vinden hoegenaamd geen reden er enthousiast over te wezen, zij zien niet met spanning uit naar wat het leven brengen zal, ze weten er alles van en menen dat het niet is om zich over op te winden. Als ouderen er nog wel met idealisme over spreken, gaat dat zo compleet langs hen heen als werd er gesproken in een taal die zij niet verstaan, zij hebben daar meestal maar één woord voor: waardeloos!

Deze critische houding kan voortkomen juist uit een verlangen om het leven heel echt en diep te beleven, daarom juist zijn ze zo kritisch en afkerig van lege grote woorden. Er is inderdaad in de wereld ook heel veel dat onecht en waardeloos is, maar er is toch altijd ook nog wel wat over om echt gelukkig mee te wezen en dat waard is om er voor te werken en te vechten. Maar we kunnen dat alleen ontdekken als we beginnen met ons aan het leven te geven, niet aan de kant te blijven staan, maar bereid zijn het leven werkelijk mee te leven.

De Franse schrijver-musicus-filosof Gabriël Marcel heeft grote nadruk gelegd op het begrip „disponibel-wezen”. Wij moeten beschikbaar zijn voor het leven, klaar zijn voor het geluk, voor wat het leven ons daarvan geven zal, voorbereid wezen ook op de moeilijkheden die het zeker zal brengen, paraat wezen, wanneer het leven een beroep op ons doet, ons altijd gereed houden en daarvoor midden in het leven staan.

Alleen zo, door het diep beleven van het leven, kunnen wij de waarde ervan ontdekken en er geluk in vinden. Daarin bestaat alleen het geluk! Geluk is niet iets, dat wij apart bij het leven als premie cadeau krijgen, het zit alleen in het beleven van het leven zelf.

Mensen vragen vaak naar het doel van het leven, alsof er buiten het leven iets liggen zou, dat wij door het leven kunnen winnen en waarvoor dus dit leven dient. In die zin heeft het leven geen doel, we kunnen daar lang over filosoferen, maar het leven is er niet in de eerste plaats om over te filosoferen, het leven is eenvoudig om geleefd te worden, en wie dat doet met hart en ziel, zo diep en zo waardig mogelijk, die zal daarin

De Ark

Het humanistisch vakantie- en conferentie-oord „De Ark” heeft nog plaats voor individuele gasten.

Reserveer echter spoedig, zulks om teleurstelling te voorkomen.

Prijs f 50,75 per week tot 7 juli en na 25 augustus. Van 7 juli tot 25 augustus f 57,75. Kinderen tot 10 jaar en leden Humanistisch Verbond reductie.

Voor groepen alleen nog tot 14 juli en na 1 september.

Humanistische Correspondentiekring voor huwelijkscontacten opgericht door het Humanistisch Verbond, verleent bemiddeling bij het leggen van contacten tussen personen, die een huwelijkspartner zoeken.

Inlichtingen postbus 210, Utrecht. Gaarne 24 ct aan postzegels insluiten. (adv.)

zijn geluk vinden. Hij zal voelen dat het leven niet leeg is, maar dat het rijk is en vol, al is het vaak: vol van een zware donkere rijkdom, hij zal voelen dat het leven de moeite waard is en dus zin heeft. We moeten het geluk vinden in het leven zelf en als wij het daar niet vinden, vinden we het nooit. Er is wel eens gezegd, dat de beslissende scheidingslijn, die de mensen verdeelt, niet is die tussen geslaagden en mislukten, gelukkigen en tobbers, ook niet tussen goede en slechte mensen naar de gewone regels van de moraal, maar dat de beslissende scheidingslijn is die tussen de levenden en de doden. De laatste vraag, die voor ons van belang zal zijn zal ook niet zijn of we gemakkelijk of moeilijk geleefd hebben, voorspoe-

dig of met weinig succes, maar of we werkelijk geleefd hebben. Als we maar echt geleefd hebben! Al is dan veel misschien anders gelopen dan we gewild hadden, al hebben we veel gemist en verloren, we hebben geleefd! Niet in de oppervlakkige zin, dat we van alles meegemaakt hebben en van het leven hebben geprofiteerd, maar we hebben als levende mensen in het leven gestaan. En dat wil ook zeggen, dat wij deel hebben gehad aan het machtige wonder van het grote Leven, dat we meegebrand hebben en tenslotte verteerd zijn in het grote levensvuur, dat branden blijft!

Dan hebben we onze bestemming als mens niet gemist.

H. JANSEN.

de weg van een vorser

Omdat ik herhaaldelijk en aanhoudend toegeef dat ik niets weet, hebben sommigen gemeend dat ik op weg ben naar een zekere mystiek.

„U hebt”, zeggen ze dan, „de helft van de weg afgelegd”. Want de woorden „ik weet niets” zouden moeten leiden tot „ik geloof”.

Maar ze hebben geen idee wat dat is: de waarachtige, helder bewuste, volstrekt zuivere onzekerheid, zonder bijgedachten. Vrijheid van denken, respect voor de mens, liefde voor de waarheid... Men moet van mij niet verwachten, dat ik bijna aan het einde van mijn leven die paar ideeën verloochen die me het leven hebben mogelijk gemaakt.

Jean Rostand

„De mens kan zijn jeugdindrukken niet kwijtraken en dit gaat zo ver, dat zelfs onvolmaaktheden, waaraan hij in deze jaren gewend is, en in de omgeving waarvan hij die gelukkige tijd geleefd heeft, hem ook later dermate lief en waardevol zijn, dat hij er als het ware verblind door is en het verkeerde ervan niet inziet. Zo wilde Peter de Grote het geliefde Amsterdam van zijn jeugd in een hoofdstad aan de mond van de Nieuwe herhalen; zo hadden de Hollanders altijd weer de neiging in hun verre bezittingen telkens weer een nieuw Amsterdam te vestigen.”

Goethe in zijn „Gespräche mit Eckermann”.

Vakantie 1962

De buitenwerkkommissie van het Humanistisch Verbond organiseert de volgende kampen. Voor nadere inlichtingen: Centraal Bureau, Oudegracht 152, Utrecht.

Kinderkamp 10—12 jaar Elspeet 14—21 juli f 39,50

Tentenkamp 13—15 jaar Texel 31 juli—10 aug. f 50,—. (vol geboekt)

id. id. id. 18—23 aug. f 50,—.

Familie zeilkamp te Langweer 4—18 aug. f 65,— per week.

lezingen voor de radio

17 juni VARA 9.45 uur: P. D. van Roijen: „Al is mijn glaasje klein...”

24 juni VARA 9.45 uur: L. Esmeyer: „Wij mensen”

1 juli VARA 9.45 uur: D. H. Prins: „Gemaskerden”

ZORGEN

Verscheidene lezers zullen deze week het Woord van de Week niet met zoveel smaak inzien als anders wel het geval is naar wij hopen. Zij kunnen het hoofd er niet zo goed bij houden. Zij hebben zorgen. O neen, niet zoveel zorgen, dat burens en beroepsgenoten zeggen: „Wat loopt-ie krom, wat zou hem drukken?” Maar toch wel zoveel, dat de gedachten telkens afdwalen naar die ene bange vraag: „Zou ons kind het wel halen? Zou het wel overgaan, respectievelijk door zijn/haar examen komen?”

Deze verscheidene lezers (om deze Voorlopig-Verslagterm maar even aan te houden) hebben al maanden tevoren geweten, dat de bange tijd moest komen. Zij hebben het kerstrapport thuisgekregen en gezien, dat er zwakke plekken waren. Zij hebben hun kind op het hart gebonden in het nieuwe jaar nu eens flink aan te pakken. Wie wil die kan, nietwaar en je verstand is wel goed. Het zou toch zonde zijn, als een heel jaar verloren ging. En je hoeft je heus niet af te beulen, als je maar geregeld doorwerkt.

Zo is het ook begonnen. Maar in januari is de zomer nog zo ver (en in mei trouwens ook) en er was nog voldoende gelegenheid om met een flinke eindspurt de hakken over de sloot te krijgen. Wie jong is vindt een half jaar een eindeloze tijd. De ouders denken daar anders over. Die hebben al zoveel halve jaren zien komen en gaan.

Tegen Pasen verdubbelen zij hun aanwijzingen tot de jeugd er onpasselijk van wordt. Ook zonder die aanwijzingen zou de jeugd trouwens onwel worden. Want zij wordt beslopen door een vaag schuldgevoel. Zij herinnert zich de vele uren, die aan de studie zijn onttrokken, de vele lessen die onvoldoende zijn verwerkt. Zij legt de vele boeken die nog of nog eens moeten worden doorgenomen op een stapeltje, zij maakt schema's, deelt de stof in en tekent een poppetje of drie.

Optimistische naturen zeggen tot zichzelf, dat niemand alles kan weten en dat er nog nooit iemand examen heeft gedaan die helemaal klaar was. Zij berekenen hun kansen en zie, het zal wel gaan. Zeker, er zijn enkel vakken, die zij niet geheel beheersen, maar zonder geluk vaart niemand wel en er zijn wel groter stommerikken in het bezit van het begeerde papier geraakt.

De pessimisten kijken met afgrijzen naar de hoge stapel boeken, die elk afzonderlijk zo ontzettend veel bevatten, dat zij wel eens geweten moeten hebben. Zij zijn het echter geheel kwijt. Zij beginnen koortsachtig in het wilde weg boeken open te slaan en trachten zich te herinneren, wat zij een uur geleden hebben gelezen.

Zij herinneren zich niets. Hun hoofd bestaat uit louter leegte. Zij berekenen dat zij ongeveer 25% weten van wat gevraagd kan worden en als zij van nu tot aan de dag der wrake 24 uur per dag arbeiden, zullen zij 35% weten. Daarmee is hun kans op slagen met 40% gestegen. zó veel weten zij er nog wel van.

Heel oude mensen, die zelf geen examens meer behoeven te doen, vragen zich wel eens af, of het allemaal nodig is zoveel te weten, dat men nimmer meer gebruikt. Zij ontkennen de noodzakelijkheid niet, dat iemand papieren bezit, maar zij gebruiken voor veel, dat de kinderen uit het hoofd moeten kunnen opzeggen handige naslagwerken, die tegenwoordig voor een krats te koop zijn.

Misschien hebben zij al in geen jaren meer met logaritmen gewerkt, want zo iets komt maar in weinig beroepen voor. En het geïmagineerd met sinussen en cotangenten, met structuurformules en katalysatoren is ook meer iets voor specialisten.

Onlangs zaten wij op een regenachtige (natuurlijk) zondag bijeen met een aantal redelijk algemene ontwikkelde lieden, die allemaal in het verleden een bosje papieren door middel van examens hadden verworven. Het gesprek kwam door een of andere duistere reden op esters, een woord, dat mij voornamelijk bekend was uit kruiswoordraadsels, maar dat bij enkele anderen vage herinneringen opriep aan scheikundeboeken. Het bleek, dat ik met mijn kruiswoordenraadsel-definities nog een draaglijk figuur sloeg. „Organische verbinding”, zei ik achteloos, waarop een oud-analiste mij waarderend aanzag.

Omdat het (natuurlijk) bleef doorregenen geraakte het gesprek na enige tijd op die eigenaardige dichtvorm die rondeel genoemd wordt. Niemand wist precies te zeggen wat een rondeel was. En het begrip dactylus was ook niet meer zo duidelijk, hoewel iedereen moest toegeven, dat hij of zij het wel eens geweten had. Het was iets met voeten en zo. Jamben? Nee, dat's wat anders. Anapesten dan. Ja, maar dan andersom, geloof ik.

Het gezelschap was het er over eens, dat iemand heel respectabel kon zijn zonder dit alles te weten. Zoek het maar even op. Maar een mens moet wel iets van de praktische dingen van de dag weten. Nou, omdat het natuurlijk nog regende en intussen enkele donderslagen vernomen waren, hebben wij toen even onderzocht hoe het met die praktische kennis stond. Welnu er was niemand die helder uit de doeken kon doen hoe het zat met de zes en de zeven, de geassocieerde landen, de WEU, de Raad van Europa en dergelijke zaken, die onze naaste toekomst mede zullen bepalen. En niemand kon een kaartje van Laos en omgeving tekenen. Weliswaar was ook niemand zo stom, dat hij een brug van Curacao naar Parimaribo wilde aanleggen, maar de afstand van Biak naar Hollandia stond maar een enkeling ietwat helder voor de geest.

Dit alles echter moeten de kindertjes die een middelbare school verlaten, op één enkele dag weten. Dit is onmenselijk. En daarom maakt gij u zorgen en leest dit met een half oog. Welk een eindeloze droefheid.

H. H.

Te weten en overtuigd te zijn dat men niet weet, is de hoogste verdienste.
Niet te weten en te menen dat men weet, is de kwaal der mensen.

Lao-tse